

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 9Co/391/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7614219543
Dátum vydania rozhodnutia: 07. 10. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Dana Popovičová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2020:7614219543.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Dany Popovičovej a členiek senátu JUDr. Gizely Majerčák a JUDr. Táne Veščíčkovej v spore žalobkyne: A.E.B. K., nar. X.XX.XXXX, bytom v K. H. N., O. XXXX/X, zastúpenej JUDr. Martinom Špakom, advokátom so sídlom v Spišskej Novej Vsi, Odborárov 49 proti žalovanému: Q. R., nar. X.X.XXXX, bytom v K., Q. XXX/X, zastúpeného Advokátskou kanceláriou - Ján Buroci, s.r.o., so sídlom v Spišskej Novej Vsi, Za Šestnástkou 17, o určenie, že žalobkyňa je dedičkou a o určenie, že závet je neplatný, o odvolaní žalobkyne a žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves zo dňa 24.4.2019 č.k. 16C/113/2014-268 takto

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok, okrem výroku o zamietnutí návrhu svedkyne na priznanie svedočného.

Nepriznáva stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd Spišská Nová Ves (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom vo výroku I. určil, že žalobkyňa je dedičkou po neb. Z. E., nar. XX.X.XXXX, naposledy bytom v K., Q. XXX/5, zomr. dňa XX.XX.XXXX. Výrokom II. zamietol žalobu v časti, v ktorej sa žalobkyňa domáhala určenia, že závet zo dňa 25.3.2009, napísaný poručiťkou neb. Z. E., nar. XX.X.XXXX, bytom v K., Q. XXX/X, zomr. dňa XX.XX.XXXX, je neplatný. Rozhodol, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov konania. Rozhodol, že svedkyňa Z. Z. - E., nar. X.X.XXXX, bytom v D., B. XX, G., XX XX C. nemá nárok na náhradu svedočného.

2. Rozhodol tak o žalobe, ktorú žalobkyňa odôvodnila tým, že uznesením Okresného súdu Spišská Nová Ves zo dňa 16.9.2014 č.k. 7D/178/2009 jej bolo ako účastníčke dedičského konania uložené, aby v lehote 30 dní od právoplatnosti uznesenia podala žalobný návrh na príslušný súd, aby tento určil, že neexistovala darovacia zmluva medzi poručiťkou ako darcom a žalobkyňou ako obdarovanou na finančnú hotovosť na kúpu bytu, teda ani právo započítať tento dar žalobkyňi na jej dedičský podiel. Vo veci prejedania dedičstva po poručiťke neb. Z.Q. E., rodenej A., nar. XX.X.XXXX, zomrelej dňa XX.XX.XXXX, naposledy bytom v K., Q. X, vedenom na Okresnom súde Spišská Nová Ves prebieha medzi stranami sporu konanie o vyporiadanie dedičstva po tejto poručiťke. Ako dedičia zo zákona v 1. skupine prichádzajú do úvahy žalobkyňa a žalovaný. Poručiťka zanechala závet napísaný vlastnou rukou dňa 25.3.2009 a tento v zalepenej obálke dňa 29.12.2009 pani N. Z. predložila vec prejednávajúcemu notárovi. Poručiťka v závete uviedla, že všetok hnutelný a nehnuteľný majetok zanecháva svojmu synovi - žalovanému, príp. jeho biologickým potomkom. Dcére - žalovanej kúpila byt a vychovala dve deti, čím považuje „za vyrovnané z bratom Q.“. Pri prejednaní dedičstva vznikla medzi stranami sporu sporná skutočnosť, či sú dané zákonom stanovené dôvody na započítanie daru na dedičský podiel žalobkyne, ktorá popierala, že by jej poručiťka kúpila byt. Poručiťka zobrala na svoje meno pôžičku vo výške 34.000,00 Sk, aby mohla žalobkyňi kúpiť byt. Peniaze však boli

poručiiteľke vrátené v pravidelných splátkach žalobkyňou. Z toho dôvodu podľa názoru žalobkyne nie je možné požičanú sumu, ktorá bola postupne poručiiteľke vrátená, započítať ako dar. Poručiiteľka pritom splácala viaceré dlhy žalovaného, ktorý opakovane spôsobil škody na majetku iných, mal viaceré havárie. Poručiiteľka pre žalovaného zakúpila aj garáž. Poručiiteľka žila v spoločnej domácnosti so žalovaným a opakovane sa sťažovala žalobkyňi, že tento na ňu vyvíja nátlak, najmä v čase, keď bol pod vplyvom alkoholu. V dôsledku neexistencie darovacej zmluvy medzi poručiiteľkou a žalobkyňou sa musí žalobkyňi podľa § 479 Občianskeho zákonníka dostať aspoň toľko, koľko robí jedna polovica jej dedičského podielu zo zákona. Pokiaľ závet tomuto odporuje, je v tejto časti neplatný, pretože nedošlo k vydedeniu uvedených potomkov. Ide o relatívnu neplatnosť závetu. V prípade, pokiaľ by sa na základe výpovede svedkov preukázalo, že poručiiteľka žila neustále pod psychickým tlakom žalovaného, je dôvodné predpokladať, že závet poručiiteľky je aj absolútne neplatným právnym úkonom.

3. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní a po právnom posúdení veci v zmysle § 37 ods. 1 až 3, § 38 ods. 1, 2, § 39, § 40 ods. 1, § 476 ods. 1, 2, § 476a, § 477, § 478, § 484 Občianskeho zákonníka, § 470 ods. 1, 2, § 137 C.s.p., § 193 ods. 1, 3, § 194 ods. 1, § 194 ods. 3 zák. č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „C.m.p.“), berúc do úvahy právny názor odvolacieho súdu vyslovený v uznesení zo dňa 6.3.2018 č.k. 9Co/139/2017-152 dospel k záveru, že pokiaľ sa žalobkyňa v konaní domáhala určenia, že je dedičkou po neb. Z. E., nar. XX.X.XXXX, naposledy bytom v K., Q. XXX/X, zomr. dňa XX.XX.XXXX (ďalej len „poručiiteľka“) jej žaloba je opodstatnená, preto žalobe v tejto časti vyhovel. Pokiaľ sa žalobkyňa domáhala určenia, že závet zo dňa 25.3.2009, spísaný poručiiteľkou je neplatný, jej žaloba nie je opodstatnená, preto žalobu v tejto časti zamietol.

4. Súd prvej inštancie sa v prvom rade zaoberal otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na požadovaných určeníach a dospel k záveru, že pokiaľ sa žalobkyňa v druhej časti petitu domáhala určenia neplatnosti závetu, nemá na takomto určení naliehavý právny záujem. Vychádzal pritom z ust. § 137 písm. d/ C.s.p., v zmysle ktorého žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo o určení právnej skutočnosti (napr. neplatnosti zmluvy či závetu), avšak podmienkou tohto rozhodnutia je, aby možnosť určenia takejto skutočnosti vyplývala z osobitného predpisu. Žalobkyňa neuviedla žiaden zákon, z ktorého by jej takáto možnosť vyplynula, preto mal za to, že na požadovanom určení nemá naliehavý právny záujem.

5. Napriek tomuto záveru preskúmal napadnutý závet z hľadísk uvedených žalobkyňou a dospel k záveru, že ide o platný právny úkon.

6. V tej súvislosti uviedol, že z výsledkov vykonaného dokazovania vyplynulo, že závet spĺňa všetky zákonom predpísané formálne náležitosti, ktoré ako holografný závet má mať. Vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že by na neb. poručiiteľke bolo pri spisovaní sporného závetu vykonané akékoľvek fyzické násilie, čo napokon ani jedna zo strán netvrdila. Pri posudzovaní slobody prejavu neb. poručiiteľky ohľadom (ne)existencie tzv. bezprávnej vyhrážky vzhľadom na to, že žalobkyňa v žalobe uviedla, že závet mala neb. poručiiteľka spísať pod psychickým tlakom žalovaného dospel k záveru, že poručiiteľka závet spísala a podpísala slobodne bez toho, že by bolo preukázané splnenie podmienky tzv. bezprávnej vyhrážky. Z výpovede svedkov P. M. O., Z. A. B. B. Z. síce vyplynulo, že medzi poručiiteľkou a žalovaným sa vyskytovali konfliktné situácie vyvolané zo strany žalovaného, avšak tieto boli datované do vzdialeného obdobia pred spísaním závetu, a to či už podstatne vzdialeného (svedok P. M. O., ktorý popisoval udalosti pred 10, resp. 15 rokov) alebo síce menej vzdialeného, avšak takisto nerelevantného obdobia (svedkyňa Z. A. popísala udalosti pred roka 2007 a svedok B. Z. do apríla 2007). Najrelevantnejšou výpoveďou sa javila výpoveď svedkyne L. U., bývalej zamestnankyne obecného úradu, na ktorom neb. poručiiteľka podpisovala sporný závet, ktorá k osobe poručiiteľky uviedla, že táto pri stretnutiach pôsobila normálne, dokonca oduševnene a ani na priamu otázku, či na ňu nerobí niekto nátlak, tento neuviedla. Výpoveďaciu hodnotu nemala svedecká výpoveď svedkyne Z. K., nakoľko táto neuviedla nič o tom, že by sa jej mala neb. poručiiteľka sťažovať, že predmetný závet spísala pod nejakým nátlakom a to tým skôr, že v tom čase už závet mal byť spísaný. Z listinného dôkazu tzv. karty vodiča žalovaného vedenej na príslušnom OR PZ nevyplývali žiadne relevantné okolnosti, ktoré by jednoznačne mohli poukázať na to, že neb. poručiiteľka v čase spisovania závetu konala pod nátlakom žalovaného, prípadne akejkoľvek inej osoby.

7. Z vykonaného dokazovania nevyplývalo, že by právny úkon nespĺňal podmienku vážnosti vôle, že by nebol určitý, zrozumiteľný, prípadne nemožný, preto pokiaľ sa žalobkyňa domáhala určenia, že závet zo dňa 25.3.2009 je absolútne neplatným právnym úkonom, žalobu v tejto časti zamietol.

8. Pokiaľ sa žalobkyňa domáhala určenia, že je dedičkou po neb. poručiteľke aj vzhľadom na vyslovený právny názor odvolacieho súdu mal súd prvej inštancie za to, že žalobkyňa v tejto časti žaloby náležitým spôsobom odôvodnila existenciu naliehavého právneho záujmu, keď uviedla, že v dedičskej veci po neb. poručiteľke vznikol spor o existenciu jej dedičského práva, spočívajúci v skutkovej otázke, či za života poručiteľka darovala žalobkyni byt, resp. jej ho kúpila.

9. Vzhľadom na existujúcu spornosť dedičského práva v tejto skutkovej otázke má žalobkyňa naliehavý právny záujem na vedení sporu v tejto časti žaloby bez ohľadu na to, že ňou podaná žaloba nekorešponduje s obsahom odkazu uvedenom v uznesení Okresného súdu Spišská Nová Ves zo dňa 16.9.2014 č.k. 7D/178/2009-162. V tej súvislosti odkázal súd na porovnanie na uznesenie NS SR zo dňa 31.5.2010 sp.zn. 6Cdo/81/2010.

10. Vychádzajúc z toho, že pri dedení zo závetu je potrebné zápočet plnení poskytnutých pre dediča vykonať len vtedy, ak to poručiteľ v záвете výslovne prikázal alebo, ak by obdarovaný dedič bol oproti neopomenuteľnému dedičovi uvedenému v § 479 Občianskeho zákonníka neodôvodnene zvýhodnený bolo v danom prípade významné zistenie, či skutočne došlo k darovaniu, ktoré sa podľa vôle poručiteľa má započítať.

11. Z obsahu závetu spísaného nebohou poručiteľkou dňa 25.03.2009 vyplývalo, že zanecháva všetok svoj majetok hnuiteľný a nehnuteľný žalovanému, resp. jeho potomkom, nakoľko žalobkyni kúpila byt a vychovala dve deti, a teda týmito jej plneniami považuje žalobkyňu za vyporiadanú z dedičstva po nej. Je teda zrejmé, že nebohá poručiteľka takto dala príkaz na započítanie plnení, ktoré mala poskytnúť svojej dcére, ako neopomenuteľnej dedičke - žalobkyni a ktoré boli podľa názoru poručiteľky v takom rozsahu, že pokryli hodnotu toho dedičského podielu, na ktorý by inak žalobkyňa mala nárok.

12. Súd prvej inštancie v tej súvislosti uzavrel, že výsledky dokazovania vykonané pred ním nedávajú dostatočný skutkový základ pre záver o tom, že by poručiteľka vychovala dve deti žalobkyne do tej miery, aby sa toto „plnenie“ neb. poručiteľky malo považovať za započítaniaschopné na dedičský podiel žalobkyne, ako jej neopomenuteľnej dedičky.

13. Je nesporné, že deti žalobkyne istý čas v domácnosti poručiteľky prebývali, avšak z výpovede syna žalobkyne vyplývalo, že ich finančne počas pobytu u neb. poručiteľky podporovala ich matka - žalobkyňa a dôkaz, že by tomu tak nebolo, alebo že by túto finančnú podporu vykonávala neb. poručiteľka, nebol súdu predložený.

14. Za takýto dôkaz súd nepovažoval výpoveď svedkyne E. K. B. N. Z. - E., keďže tieto vypovedali len o výkone výchovy, resp. osobnej starostlivosti o deti žalobkyne zo strany poručiteľky, nie však o jej finančných plneniach pre deti. Tieto výpovede nevyvrátili tvrdenia svedka Z. A. o poskytovaní peňažných príspevkov žalobkyňou neb. poručiteľke na tieto deti.

15. Rovnako za takýto dôkaz súd nepovažoval ani výpoveď svedkyne G. A., ktorá nebola prítomná na rozdiel od svedka Z. A., pri odovzdávaní peňažných plnení zo strany žalobkyne cestou jej dcéry alebo jej poručiteľke a tak nemohla na rozdiel od uvedeného svedka s istotou tvrdiť, že peniaze neboli poručiteľke vyplácané. Jej tvrdenia súd hodnotil aj v kontexte jej ďalších tvrdení ohľadne splácania bytu žalobkyne nebohou poručiteľkou, ktoré neosvedčovali ňou tvrdené skutočnosti (splácania bytu viacerými poštovými poukazmi aj keď bola preukázaná existencia len dvoch platieb v prospech bytového družstva a síce vo výške 34.000,00 Kčs dňa 12.10.1983 a 3.000,00 Kčs dňa 19.9.1983, kde len u prvej bol poštový ústrižok), takže ju súd v konečnom dôsledku vyhodnotil, ako nedôveryhodnú a priklonil sa k verzii, ktorú podal svedok Z. A., teda k verzii poskytovania peňažných plnení žalobkyňou na deti alebo jej poručiteľke.

16. Pokiaľ ide o tzv. kúpu bytu ako ďalšie plnenie, ktoré malo byť predmetom zápočtu na dedičský podiel žalobkyne podľa príkazu poručiteľky, z vykonaného dokazovania vyplývalo, čo v konaní ani nebolo sporným, že poručiteľka uhradila sumu 34.000,00 Kčs titulom úhrady členského podielu pre žalobkyňu v Stavebnom bytovom družstve (predtým Okresnom stavebnom bytovom družstve), aby žalobkyňa mohla

získať do užívania družstevný byt, ktorý následne obývala. Sporným v konaní sa stalo to, či táto suma bola zo strany žalobkyňi poručiiteľke vrátená.

17. Zo svedeckých výpovedí svedkyne Z. A. a svedkyne Ľ. K. vyplynulo, že žalobkyňa uvedené finančné prostriedky vracala poručiiteľke mesačnými splátkami po 400,00 Sk.

18. Vo vzťahu k argumentu žalovaného, že žalobkyňa takto platila na výživu svojich detí sumou 1.000,00 Sk súd prvej inštancie uviedol, že na výživu detí žalobkyňa uhrádzala platby v oveľa neskoršom čase, než v akom realizovala splátky za úhradu členského podielu poručiiteľke. Tieto úhrady na výživu detí sa diali od roku 1992 do času, kedy sa syn žalobkyne spolu so žalobkyňou vrátili z Českej republiky na Slovensko, kde od 7.1.1992 mali vedený trvalý pobyt na adrese neb. poručiiteľky. Nebolo to teda v čase do prevodu členských práv k predmetnému družstevnému bytu, ktorý sa uskutočnil na základe dohody o prevode členských práv a členského podielu k družstevnému bytu, podpísanej žalobkyňou a N. M.E. ešte dňa 29.11.1989.

19. Svedkyňa Z. A. potvrdila, že suma 34.000,00 Kčs nebola úplne vrátená poručiiteľke zo strany žalobkyne, zostalo nesplatených 10.000,00 Kčs, ktoré poručiiteľka od žalobkyne už nežiadala, lebo žalobkyňi nezaložila životnú poisťku ako žalovanému, ktorému poisťku sporila a bola mu vyplatená pri 18. roku veku. Existenciu poisťky na svoju osobu žalovaný nespochybnil.

20. V tej súvislosti súd prvej inštancie konštatoval, že v danom prípade vychádzajúc zo žalobného petitu predmetom konania nie je stanovenie výšky, v akej dostala žalobkyňa plnenie od poručiiteľky, resp. či ho vrátila v plnej výške.

21. Na základe týchto zistení súd prvej inštancie uzavrel, že zo strany žalobkyne bola z poskytnutej sumy 34.000,00 Kčs vrátená poručiiteľke suma 24.000,00 Kčs a zvyšnú sumu neb. poručiiteľka od žalobkyne nežiadala. Z týchto zistení vyvodil, že išlo o pôžičku.

22. Navyše bolo v konaní podľa názoru súdu prvej inštancie preukázané, že za života neb. poručiiteľky žalovaný nadobudol dňa 17.10.2002 nehnuteľnosť - garáž s. č. XXXX, stojacu na parc. č. XXXX/XX v kat. úz. K., zapísanú na LV č. XXXX za kúpnu cenu 58.360,00 Sk k rukám predávajúceho. Žalovaný nepreukázal, že by túto kúpnu cenu vyplatil z vlastných finančných prostriedkov. Súdu bolo predložené čestné prehlásenie Z.. P. E. - dcéry neb. A. A., podľa ktorého si neb. poručiiteľka od dotyčného požičala sumu 80.000,00 Sk za účelom kúpy tejto garáže. Súd mal za to, že žalovaný obdržal od neb. poručiiteľky za jej života bezodplatné plnenie minimálne v sume 58.360,00 Sk na úhradu kúpnej ceny uvedenej garáže.

23. Pokiaľ teda žalovaný dostal bezodplatné plnenie zo strany poručiiteľky v podobe zaplataenia kúpnej ceny za garáž vo výške 58.360,00 Sk a na túto skutočnosť by sa neprihliadalo vo vzťahu k osobe žalobkyne ako neopomenuteľnej dedičky konštatoval, že pri zohľadnení sumy 10.000,00 Kčs, ktorú žalobkyňa poručiiteľke z poskytnutej pôžičky nevrátila, nemohla by žalobkyňa byť vylúčená ako neopomenuteľná dedička z prejednávania dedičstva.

24. Na základe týchto úvah súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobkyňa je naďalej dedičkou po neb. poručiiteľke, aj keď len v rozsahu jej zákonných nárokov na dedičský podiel, čo by neopomenuteľného dediča s príslušnými korektúrami výšky tohto dedičského podielu pri zohľadnení vrátenia sumy 24.000,00 Kčs neb. poručiiteľke a poskytnutia bezodplatného plnenia zo strany neb. poručiiteľky žalovanému vo výške 58.360,00 Sk.

25. Súd prvej inštancie uviedol, že zamietol žalovaným navrhnuté vykonanie dôkazu zistením znaleckého hodnotového ekvivalentu bezodplatného plnenia poručiiteľky v prospech žalobkyne vo výške 34.000,00 Kčs z roku 1983, keďže išlo o dôkaz nepotrebný.

26. Rovnako zamietol návrh žalovaného na vykonanie dôkazu znaleckým dokazovaním na overenie schopnosti riadne vnímať a reprodukovat' zložité skutočnosti svedkyňou Ľ. K., keďže žalovaný pochybnosti o spôsobilosti tejto svedkyne žiadnym spôsobom nepreukázal. Súd vyhodnotil výpoveď tejto svedkyne ako dôveryhodnú.

27. O trovách konania rozhodol s poukazom na § 255 ods. 1, 2 C.s.p. tak, že žiadnej zo strán sporu nepriznal nárok na náhradu trov konania. Vychádzal z toho, že úspech žalobkyne a žalovaného sa vyrovnal, vychádzajúc z výsledku sporu.

28. Pokiaľ ide o svedočné svedkyňi N. Z. - E., nar. X.X.XXXX, táto nezdokladovala v lehote 10 dní náklady v súvislosti s použitím dopravného prostriedku tak, ako vyplýva z § 258 ods. 1 C.s.p., preto jej právo na svedočné zaniklo.

29. Proti tomuto rozsudku a to (len) voči zamietajúcemu výroku a výroku o trovách konania v zákonnej lehote podala odvolanie žalobkyňa z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. b/ a f/ C.s.p. a odvolaciemu súdu navrhla, aby napadnutý rozsudok zmenil tak, že určí napadnutý závet za neplatný a prizná žalobkyňi nárok na plnú náhradu trov konania alebo ho zruší a vráti súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Nestotožnila sa s názorom súdu prvej inštancie, že by nemala na určení neplatnosti závetu naliehavý právny záujem. Žalobu podala v čase účinnosti § 80c O.s.p., preto pri skúmaní naliehavého právneho záujmu nemožno aplikovať ust. § 137 C.s.p.. Poukázala na to, že z dokazovania vykonaného pred súdom prvej inštancie vyplynulo, že žalovaný sa hrubo a nátlakovo správal voči poručiťke. O tomto jasne a podrobne vypovedal svedok B. Z., ktorý označil správanie žalovaného ako neprístojné, najmä po použití alkoholu. V spojení s ostatným dokazovaním, najmä v otázkach toho, čo žalovaný obdržal za života poručiťky, niet pochyb o tom, že závet, ktorý žalobkyňu úplne eliminoval z majetkovej sféry poručiťky, nemohol byť podpísaný slobodne a vážne. Aj svedkyňa K. vypovedala o tom, že poručiťka sa jej sťažovala na problémy, ktoré má so žalovaným, preto v súhrne týchto dôkazov je nutné uvažovať o tom, že napadnutý závet nespĺňa náležitosti platného právneho úkonu.

30. Proti tomuto rozsudku a to (len) voči jeho vyhovujúcemu výroku a výroku o trovách konania v zákonnej lehote podal odvolanie aj žalovaný, podľa jeho obsahu z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. f / a h/ C.s.p. a odvolaciemu súdu navrhol, aby rozsudok v napadnutej časti zmenil tak, že žalobu zamietne a prizná žalovanému plnú náhradu trov konania. V dôvodoch odvolania vytkol súdu prvej inštancie, že nesprávne pri skúmaní naliehavého právneho záujmu aplikoval uznesenie NS SR zo dňa 31.5.2010 sp.zn. 6Cdo/81/2010, ktoré na daný skutkový stav nedopadá. Nestotožnil sa so záverom súdu prvej inštancie, že by v konaní nebolo preukázané, že poručiťka vychovala dve deti žalobkyne do takej miery, aby sa toto „plnenie“ malo považovať za započítaniaschopné na dedičský podiel žalobkyne. Aj keď výchova detí netrvala od narodenia do dospelosti, trvala však niekoľko rokov, čo bolo preukázané potvrdeniami zo školy o ich návšteve v nadväznosti na preukázanú skutočnosť, že žalobkyňa pracovala v Košiciach a deti mali dlhodobý trvalý pobyt u poručiťky. V danom prípade je potrebné preferovať vôľu poručiťka, nakoľko tento najlepšie vie, aké „dlhy“ eviduje voči potencionálnym dedičom. Opatera detí žalobkyne, ku ktorým nemala poručiťka žiadnu právnu ani morálnu povinnosť, je kvantifikovateľná, nakoľko pokiaľ by sa o ne nestarala poručiťka, musela byť tak urobiť opatrovateľka. Súd opatrovateľstvo poňal len vo finančnej podobe tak, že poručiťka preukázateľne neposkytovala deťom finančné plnenia. Takéto závery sú však absurdné, keďže je zrejmé, že deti potrebovali jesť, ošatenie a potreby do školy, čo zjavne nemohla kupovať žalobkyňa, ktorá pracovala v Košiciach. Súd prvej inštancie nesprávne vyhodnotil výpovede svedkýň E. K. B. N. Z. - E., keďže tieto vypovedali len o výkone výchovy, resp. osobnej starostlivosti, nie však o finančných plneniach na deti. Takýto postup nezohľadňuje, že dôkazy sa vykonávajú aj vo vzájomnej súvislosti. Podľa názoru odvolateľa výpovede týchto svedkov popierajú výpoveď svedka Z. A. o poskytovaní peňažných prostriedkov žalobkyňou. Súd prihliadol na výpoveď svedka Z. A., ktorý je synom žalobkyne a tejto priamo ekonomicky závislej osobe, t.j. žalobkyne dal väčšiu váhu ako svedkyňi, ktorá nemá priamo väzby na strany sporu (svedkyňa G. A.). Súdu vytkol, že neprihliadol na tú skutočnosť, že poručiťka v záвете uviedla, že žiada započítať to, že kúpila žalobkyňi byt. Uvedené konštatovala aj pár mesiacov pred svojou smrťou. Ani v náznakoch neuviedla, že by žalobkyňa časť z poskytnutej sumy vrátila. Nebolo ani v náznakoch preukázané, že by poručiťka trpela duševnou poruchou, nie je preto zrejmé, prečo by dávala príkazom na zápočet kúpu bytu a ignorovala jeho splácanie. Žalovaný namieta akékoľvek splácanie pôžičky, ktoré je vyvrátené samotnou poručiťkou v spísanom záвете. Súd nesprávne vyhodnotil výpoveď svedkyne G. A., ktorá vypovedala o veľkom počte poštových poukážok, z ktorej možno spraviť dohad aj v prospech žalovaného tak, že musel existovať aj ďalší finančný vzťah medzi poručiťkou a žalobkyňou, keď poručiťka mohla splácať za žalobkyňu poplatky za byt a tieto jej žalobkyňa nahrádzala platbami. V konaní nebolo preukázané, že by žalovaný dostal bezodplatne niečo od poručiťky, a to aj za účelom kúpy garáže.

31. Žalobkyňa vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného zotrvala na svojej odvolacej argumentácii. Súd prvej inštancie správne vyhodnotil všetky dôkazy a to jednotlivo, ale aj v ich vzájomnej súvislosti. Kľúčovou je výpoveď svedkyne p. K., ktorá aj napriek svojmu vyššiemu veku popísala udalosti spred 30 rokov tak, ako si ich pamätala. Žalobkyňa preplácala poručiiteľke náklady, ktoré jej vznikli v súvislosti so stravým pre deti. Poručiiteľka vykonávala starostlivosť o deti dobrovoľne v rámci blízkych rodinných vzťahov, táto starostlivosť nebola založená na okolnostiach, že by žalobkyni boli odňaté jej rodičovské práva.

32. Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu zotrval na svojej odvolacej argumentácii. Výpoveď svedkyne p. K. nemožno brať za plnohodnotnú, keďže nevedela uviesť roky, kedy sa mali ňou opísané skutočnosti stať.

33. Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací prejednal odvolanie žalobkyne a žalovaného bez nariadenia pojednávania v zmysle ust. § 385 ods. 1 C.s.p., z hľadísk uvedených v ust. § 379 a § 380 C.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne a ani odvolanie žalovaného nie sú dôvodné.

34. Rozsudok je vo výroku vecne správny, preto ho odvolací súd v zmysle ust. § 387 ods. 1 C.s.p. potvrdil.

35. Rozsudok bol verejne vyhlásený na Krajskom súde v Košiciach dňa 7.10.2020 o 9,40 hod. v pojednávacej miestnosti č. dv. 202/II. poschodie, pričom miesto a čas verejného vyhlásenia rozhodnutia boli zverejnené dňa 1.10.2020 na úradnej tabuli a webovej stránke Krajského súdu v Košiciach v zmysle ust. § 219 ods. 3 C.s.p.

36. Odvolací súd po preskúmaní odvolaní dospel k záveru, že namietané odvolacie dôvody nie sú naplnené.

37. Súd prvej inštancie vykonal vo veci dokazovanie v dostatočnom rozsahu pre náležité zistenie skutkového stavu, vykonané dôkazy vyhodnotil podľa ust. § 191 C.s.p., z týchto dôkazov dospel k správny skutkovým zisteniam, na ktorých aj založil svoje rozhodnutie, zo zisteného skutkového stavu vyvodil aj správny právny záver, pričom nedošlo ani k nesprávnemu procesnému postupu, ktorým by sa znemožnilo strane uplatňovať jej procesné práva a ani k porušeniu práva na spravodlivý proces.

38. Žalobkyňa sa v tomto konaní domáhala určenia, že závet zo dňa 25.3.2009, napísaný poručiiteľkou, je neplatný.

39. Súd prvej inštancie sa k tejto časti žaloby predovšetkým zaoberal skúmaním otázky existencie naliehavého právneho záujmu, ktorý skúmal s poukazom na § 137c C.s.p. a dospel k záveru, že žalobkyňa nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem.

40. Odvolací súd považuje tento názor súdu prvej inštancie za nesprávny, ktorá skutočnosť však nemá vplyv na vecnú správnosť rozsudku v časti, v ktorej bola zamietnutá žaloba o určenie neplatnosti závetu.

41. Žalobkyňa svoj nárok uplatnila žalobou doručenou súdu prvej inštancie dňa 25.11.2014, stalo sa tak teda za účinnosti § 80 písm. c/ O.s.p.. Vychádzajúc z ust. § 470 ods. 2 veta prvá C.s.p. bolo potrebné posudzovať podmienky procesnej prístupnosti takejto žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p., podľa ktorého návrhom možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem (viď uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 6Cdo/30/2018 a 4Cdo/17/2019).

42. V danom prípade podľa názoru odvolacieho súdu žalobkyňa preukázala naliehavý právny záujem na určení právnej skutočnosti, ktorou je určenie neplatnosti závetu zo dňa 25.3.2009, ktorým poručiiteľka za výlučného závetného dediča určila žalovaného. V prípade vyhoveniu takejto žaloby by sa jednoznačne zlepšilo právne postavenie žalobkyne, ako jednej zo zákonných dedičov po poručiiteľke.

43. Aj keď súd prvej inštancie dospel k nesprávnemu záveru o neexistencii naliehavého právneho záujmu žalobkyne na určení neplatnosti spomínaného závetu, vo veci vykonal potrebné dokazovanie ohľadom posúdenia dôvodnosti tvrdení žalobkyne o absolútnej neplatnosti tohto právneho úkonu, z vykonaných dôkazov vyvodil skutkové závery a tieto podriadil pod konkrétnu právnu normu.

44. Súd prvej inštancie vykonané dôkazy vyhodnotil v súlade s ust. § 191 C.s.p. a to jednotlivo, ale aj v ich vzájomnej súvislosti a dospel k správneému záveru, že napadnutý závet zo dňa 25.3.2009 je platným právnym úkonom.

45. Hodnotenie dôkazov, tak ako má na mysli ust. § 191 C.s.p. je činnosťou súdu, v rámci ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich hodnovernosti, pravdivosti, zákonnosti a dôležitosti. Zo znenia ust. § 191 C.s.p. vyplývajú základné pravidlá, podľa ktorých súd pristupuje k hodnoteniu vykonaných dôkazov. Najskôr hodnotí každý dôkaz jednotlivo a následne takto zhodnotený dôkazy porovnáva v ich vzájomnej súvislosti, pričom v úsudku medzi porovnávanými skutočnosťami nesmie existovať logický rozpor. V rámci hodnotenia dôkazov je povinný súd prihliadnuť na všetko, čo vyšlo za konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Okrem toho pri hodnotení dôkazov je potrebné zohľadniť aj iné okolnosti, ako sú vzájomná nadväznosť, súlad alebo rozpor medzi skutočnosťami, ktoré z vykonaného dôkazu vyplývajú a pod. Ak určitú skutočnosť je možné preukázať len na základe nepriamych dôkazov, pre záver na preukázanie je dostačujúce, aby predmetný skutkový záver bolo možné s veľkou mierou pravdepodobnosti pripustiť.

46. Súd prvej inštancie všetky vykonané dôkazy zhodnotil v zmysle zásad vyplývajúcich z § 191 C.s.p. a v odôvodnení rozhodnutia tiež vysvetlil, prečo k niektorým vykonaným dôkazom neprihliadol a prečo niektoré navrhnuté dôkazy nevykonával.

47. Odvolacie námietky žalobkyne, ktorá vytkla súdu prvej inštancie, že pri hodnotení dôkazov dospel k nesprávneému záveru o tom, že napadnutý závet je platný najmä v otázke ustálenia, že poručiiteľka nekonala pod psychickým nátlakom, resp. na základe bezprávnej vyhrážky, nemožno považovať za opodstatnené.

48. Niet pochyb o tom, ako správne skonštatoval aj súd prvej inštancie, že medzi poručiiteľkou a žalovaným vznikali konfliktné situácie vyvolané zo strany žalovaného, avšak dôkazy vykonané pred súdom prvej inštancie jednotlivo, ale aj v ich vzájomných súvislostiach nedávajú dostatočný skutkový základ pre záver, že by poručiiteľka nekonala pri spísaní závetu zo dňa 25.3.2009, slobodne. Z dôkazov vykonaných pred súdom prvej inštancie nemožno vyvodit', že by spomínaný právny úkon poručiiteľka učinila pod psychickým tlakom žalovaného (bezprávna vyhrážka), ako správne uzavrel súd prvej inštancie. V konaní totiž nebolo preukázané, že by zo strany žalovaného bol vyvíjaný taký psychický nátlak, t.j. vyhrážka takého druhu a takej intenzity, aby u poručiiteľky vyvolala dôvodný strach. V tomto smere odvolací súd poukazuje na podrobné odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, s ktorým sa plne stotožňuje.

49. Súd prvej inštancie vyhodnotil aj výpoveď svedka B. Z., ktorý označil správanie žalovaného ako neprístojné, najmä po použití alkoholu, a z dôvodov uvedených v bode 104. odôvodnenia vysvetlil, ako výpoveď tohto svedka vyhodnotil. Rovnako vyhodnotil aj výpoveď Z. K. v bode 105. odôvodnenia, ktoré závery odvolací súd považuje za správne. Správne súd prvej inštancie prihliadol na výpoveď svedkyne L.V. U., bývalej zamestnankyne obecného úradu, ktorú vyhodnotil ako vierohodnú a ktorá viedla s poručiiteľkou rozhovor ohľadom spomínaného závetu. Aj z pohľadu odvolacieho súdu ide o podstatný dôkaz, ktorý správne súd prvej inštancie vyhodnotil ako dôležitý a hodnoverný. Nemožno prehliadať tú skutočnosť, že poručiiteľka sa za účelom odovzdania závetu dostavila k svedkyňi L. U. sama, bez prítomnosti ďalšej osoby, čo svedčí v prospech záveru o tom, že jej vôľa pri spísaní závetu bola slobodná.

50. Odvolací súd považuje za správne úvahy súdu prvej inštancie, ktorý uzavrel, že žalobkyňa má na určení, že je dedičkou po neb. Z. E., naliehavý právny záujem. Požiadavka žalobkyne na takomto určení vyplýva z existencie sporných skutkových okolností v otázke existencie daru medzi poručiiteľkou a ňou, ktoré sa stali pokladom jej vylúčenia ako neopomenuteľnej dedičky.

51. Poručiiteľka v závete dala príkaz na zápočet plnenia poskytnutého žalobkyňi za jej života, ktoré malo spočívať v tom, že „kúpila byt a vychovala dve deti“ žalobkyňi. Žalobkyňa v konaní spochybnila dôvody uvedené poručiiteľkou na započítanie daru na dedičský podiel, keď tvrdila, že nie je pravdou, že by jej poručiiteľka kúpila, resp. darovala byt. Žalobkyňa tvrdila, že poručiiteľka zobrala na svoje meno pôžičku vo výške 34.000,00 Kčs a tieto peniaze jej poskytla za účelom vyplatenia členského podielu k družstevnému bytu, na základe čoho sa stala užívateľkou bytu a členkou družstva. Poručiiteľka jej však túto finančnú hotovosť len požičala, ktorú jej postupne aj splácala.

52. Vzhľadom na existujúci spor, spočívajúci v skutkových otázkach a z dôvodu, že vyriešenie tohto sporu nie je len otázkou právnou správne súd prvej inštancie uzavrel, že tento spor nie je možné odstrániť postupom podľa § 175k ods. 2 O.s.p. a tým je daný naliehavý právny záujem na požadovanom určení.

53. V tej súvislosti odvolací súd pripomína, že stanovenie ceny daru pre účely započítania na dedičský podiel v zmysle § 484 Občianskeho zákonníka je naopak otázkou právnou, ktorej riešenie patrí len do právomoci súdu, ktorý vedie dedičské konanie. Spor medzi dedičmi o stanovenie ceny daru nie je dôvodom pre postup podľa § 175k ods. 2 O.s.p. Akékoľvek úvahy súdu prvej inštancie v tomto smere, ktorý sa zaoberal otázkou stanovenia ceny daru preto nemožno považovať za správne a tieto úvahy nemajú žiaden vplyv na stanovenie dedičského podielu žalobkyne, keďže vyriešenie tejto otázky patrí len do právomoci dedičského súdu.

54. Predmetom tohto konania sa tak stalo vyriešenie spornej skutkovej otázky, či poručiiteľka za svojho života kúpila, resp. darovala žalobkyni byt tak, ako uviedla v závete zo dňa 25.3.2009. Vychádzajúc zo zásady, že započítať v prípade závetu možno len na základe požiadavky poručiiteľa bolo potrebné vychádzať z vôle poručiiteľa vyjadrenej v závete.

55. Správne súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že zo strany poručiiteľky nedošlo ku kúpe, resp. darovaniu nehnuteľnosti (bytu) tak, ako poručiiteľka uviedla v závete. Vykonaným dokazovaním bolo zistené, že poručiiteľka odovzdala za svojho života žalobkyni finančnú hotovosť 30.000,00 Sk za účelom úhrady členského podielu v súvislosti s nadobudnutím členských práv k družstevnému bytu. Z dokazovania vykonaného pred súdom prvej inštancie však vyplynulo, že suma 32.000,00 Sk nebola poručiiteľkou žalobkyni poskytnutá titulom daru, ale že išlo o pôžičku, ktorú žalobkyňa poručiiteľke pravidelne splácala, a túto splatila minimálne vo výške 24.000,00 Sk.

56. Súd prvej inštancie správne vyhodnotil všetky vykonané dôkazy ohľadom splácania spomínanej sumy žalobkyňou poručiiteľke a správne uzavrel, že nešlo o darovanie, ale o pôžičku. Tomuto záveru nebráni ani fakt, že žalobkyňa v tej súvislosti nepredložila žiaden listinný dôkaz, ktorý by potvrdzoval, že túto sumu od poručiiteľky prevzala titulom pôžičky. V konaní pred súdom prvej inštancie bolo preukázané výpoveďami svedkov, že poskytnutú sumu 34.000,00 Sk žalobkyňa poručiiteľke splácala, pričom v tomto smere odvolací súd poukazuje na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, s ktorým sa stotožňuje. Nemožno sa stotožniť s názorom žalovaného, že súd vyhodnotil dôkazy len v prospech žalobkyne. Akékoľvek úvahy žalovaného o tom, že poručiiteľka splácala za žalobkyňu poplatky za byt sú len v teoretickej rovine, keďže tieto neboli podložené žiadnym vykonaným dôkazom.

57. Ako už bolo skôr uvedené, otázka výšky daru a vyriešenie otázky, akú sumu je v tomto smere potrebné na dedičský podiel započítať je otázkou právnou, ktorej zodpovedanie patrí výlučne do právomoci dedičského súdu, preto akékoľvek úvahy súdu prvej inštancie, v akom smere je potrebné náklady za výchovu dvoch detí žalobkyne poručiiteľkou započítať na sporný dedičský podiel, je potrebné považovať za nepatričné. Za neodôvodnené je potrebné preto považovať aj odvolacie námietky žalovaného v tomto smere.

58. Nakoľko v tomto konaní nebolo preukázané, že by poručiiteľka za svojho života kúpila, resp. darovala žalobkyni byt, zodpovedanie ktorej otázky sa stalo predmetom tohto konania správne súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobkyňa je dedičkou po poručiiteľke Z. E. v rozsahu podielu zodpovedajúceho neopomenuteľnému dedičovi.

59. Správne súd prvej inštancie rozhodol o trovách konania strán sporu s poukazom na § 255 ods. 2 C.s.p. tak, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania. Ako vyplýva z výsledku sporu, úspech žalobkyne aj žalovaného sa v tomto konaní vyrovnal.

60. Z týchto dôvodov odvolací súd potvrdil rozsudok podľa § 387 ods. 1 C.s.p., okrem výroku o zamietnutí návrhu svedkyne na svedočné, ktorý nebol odvolaním napadnutý podľa § 387 ods. 1 C.s.p. ako vecne správny.

61. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 255 ods. 2 C.s.p. tak, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Úspech žalobkyne a žalovaného sa totiž v odvolacom konaní vyrovnal.

62. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie **n i e j e** prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1,2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 C.s.p.).